

ZRÓWNOWAŻONA TRANSFORMACJA NA ŚLĄSKU

Pozycjonowanie
społeczności górniczych
Śląska w polityce
transformacji w kierunku
zrównoważonego rozwoju

DUST

Democratising
jUst
Sustainability
Transitions

INFORMACJA WYDAWNICZA

Autor: Myriam Chilvers

Współautorzy: Adam Drobniak, Marcin Baron, Artur Ochojski, Adam Polko, Piotr Rykała, Adrian Widuch (Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach) oraz Grzegorz Trefon, Marta Tałady (Porozumienie Związków Zawodowych KADRA).

Projekt:: Institute for Urban Excellence.

Grafika na okładce: Paweł Wróbel, Silesian Landscape, 1978.

Grafika przyszłości: OOZE Architects & Urbanists, przy wsparciu Małgorzata Rybak, Delft University of Technology.

Niniejsza publikacja powstała w ramach projektu Demokratyzacja iUST Sustainability Transitions (DUST).

Finansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora (-ów) i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy Unii Europejskiej lub Europejskiej Agencji Wykonawczej ds. Badań Naukowych. Ani Unia Europejska, ani organ przyznający nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

Partnerzy uczestniczący:

Uniwersytet
Ekonomiczny
w Katowicach

Nordregio

Projekt ten otrzymał dofinansowanie z programu badań naukowych i innowacji Horyzont Europa Unii Europejskiej na podstawie umowy o dotację nr 101094869.

SPIS TREŚCI

Cel i zakres dokumentu	4
Rekomendacje społeczności górniczej	5
Dziedzictwo przemysłowe regionu	6
Rekomendacje dotyczące dziedzictwa przemysłowego	7
Edukacja	8
Rekomendacje dotyczące edukacji	9
Przekwalifikowania i podnoszenie kwalifikacji - zdolności adaptacyjne	10
Rekomendacje dotyczące zmiany i podnoszenia kwalifikacji	11
Transformacja energetyczna	12
Rekomendacje dotyczące transformacji energetycznej	13
Metropolizacja	14
Rekomendacje dotyczące metropolizacji	15
Przyszłość wg społeczności i polityk: wizualizacja rozbieżnych ścieżek	16
Prawdopodobna przyszłość	16
Preferowana przyszłość	16
Przyszłość polityki	17
Kapitały terytorialne	18
Przygotowanie stwierdzeń – rozruszników dyskusji przez społeczności górnicze	21
Badanie opinii społeczności regionu	22
Pięć faktów na temat badania opinii społecznej transformatorium - pol.l.s na śląsku.	22
Stwierdzenia – rozruszniki dyskusji – zgodne w opinii społecznej	23
Regionalne laboratoria przyszłości: proces krok po kroku	24
Nakreślenie kontekstu	27
Dlaczego transformacja dla zrównoważonego rozwoju kierowana przez społeczność jest ważna?	27
Jaki jest obecny stan transformacji dla zrównoważonego rozwoju na śląsku?	27
Dlaczego społeczności górnicze są mniej zaangażowane w transformację śląska?	27
Projekt DUST w ramach Horyzont Europa i regionalne laboratoria przyszłości	28
Załącznik	30

CEL I ZAKRES DOKUMENTU

Niniejsza publikacja przedstawia oczekiwania, nadzieje i wizje społeczności górniczych Śląska dotyczące przyszłego kierunku zrównoważonych przemian w regionie. Zestawia te perspektywy społeczności z dominującymi podejściami do kształtowania polityki i sytuje lokalne obawy w szerszym kontekście politycznym.

W ramach projektu Horizon Europe DUST regionalne laboratoria przyszłości (Regional Future Literacy Labs/RFL) zgromadziły obywateli i decydentów, aby zbadać główne wyzwania i możliwości, jakie stwarzają transformacja w zakresie zrównoważonego rozwoju dla społeczności górniczych w regionie śląskim. Społeczności te, dotychczas niedostatecznie reprezentowane w bezpośrednim kształtowaniu polityki transformacji zostały zaangażowane w projekt prowadzony w partnerstwie z Uniwersytetem Ekonomicznym w Katowicach oraz Porozumieniem Związków Zawodowych KADRA.

Publikacja ta adresowana jest do trzech kluczowych odbiorców:

1. Decydenci na poziomie unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym, aby zapewnić, że polityka transformacji w kierunku zrównoważonego rozwoju odpowiada konkretnym wyzwaniom, możliwościom i potrzebom społeczności górniczych na Śląsku.
2. Grupy społeczne i organizacje pozarządowe, aby pomóc wzmocnić głosy społeczności, które zazwyczaj są najmniej zaangażowane w kształtowanie polityki.
3. Obywatele, aby podnieść świadomość na temat regionalnych kwestii transformacji w kierunku zrównoważonego rozwoju i zachęcić do dialogu z niedostatecznie dotychczas reprezentowanymi i mniej zaangażowanymi społecznościami górniczymi na Śląsku.

REKOMENDACJE SPOŁECZNOŚCI GÓRNICZEJ

Poprzez warsztaty DUST środowiska górnicze ze Śląska (tj. młodzież z rodzin górniczych, górnicy, seniorzy w przeszłości związani z górnictwem) podkreśliły swoje zaangażowanie w aktywne kształtowanie przyszłości regionu. Podkreśliły, że pomyślna transformacja zależy od polityki opartej na lokalnych realiach oraz dumnym dziedzictwie przemysłowym i kulturowym Śląska, które może służyć jako podstawa innowacji i rozwoju kierowanego przez społeczność.

Spółeczności górnicze mają wizję przyszłości Śląska, w której podkreślają znaczenie rozwijania nowych umiejętności, zrównoważonej dywersyfikacji gospodarki i efektywnego wykorzystania lokalnych zasobów, przy jednoczesnej poprawie warunków życia, usług i powiązań regionalnych.

Odrzucając narracje o zależności, społeczności górnicze pozycjonują się jako zaradne i proaktywne. Perspektywa ta jest zgodna ze strategiami unijnymi i krajowymi, które kładą nacisk na kierunkowo terytorialnie, włączające podejście do sprawiedliwej transformacji, odzwierciedlając lokalne aspiracje w zakresie zrównoważonego rozwoju i długoterminowej rezylencji.

Aby przełożyć te ambicje na konkretne działania, społeczności górnicze określiły pięć priorytetowych obszarów pożądanej polityki transformacji Śląska:

1. **Dziedzictwo przemysłowe**
2. **Edukacja**
3. **Przekwalifikowanie i podnoszenie kwalifikacji**
4. **Transformacja energetyczna**
5. **Metropolizacja**

DZIEDZICTWO PRZEMYSŁOWE REGIONU

Zachowanie dziedzictwa przemysłowego Śląska wymaga strategicznego podejścia, które równoważy ochronę, rewitalizację i ponowne wykorzystanie przez społeczność. Priorytety obejmują identyfikację obiektów o wysokiej wartości, angażowanie mieszkańców w podejmowanie decyzji oraz promowanie innowacyjnych i korzystnych społecznie nowych zastosowań. Podejście to ma na celu przekształcenie terenów poprzemysłowych w aktywa kulturalne, rekreacyjne, edukacyjne i gospodarcze.

Poniższe cytaty zostały udostępnione przez uczestników regionalnych laboratoriów przyszłości prowadzonych w ramach projektu Horyzont DUST ze społecznościami górniczymi.

" Za 15 lat górnictwo będzie oznaczać miejsca takie jak Kopalnia Królowej Luizy... atrakcje turystyczne prezentujące dziedzictwo przemysłowe. "

REKOMENDACJE DOTYCZĄCE DZIEDZICTWA PRZEMYSŁOWEGO

Ustal priorytety rozwoju dla obiektów dziedzictwa przemysłowego

Działanie istotne dla władz regionalnych (jeśli będzie odpowiadać za dalsze procesy planowania sprawiedliwej transformacji po 2027 r.) i/lub rządu centralnego (jeśli propozycja Komisji Europejskiej dotycząca likwidacji Funduszu Sprawiedliwej Transformacji na okres programowania 2028-2034 zostanie zatwierdzona przez Parlament UE), a także dla właścicieli tych aktywów (Polskiej Grupy Górniczej S.A., Jastrzębskiej Spółki Węglowej S.A., Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A.) polegające na: określeniu katalogu terenów i obiektów poprzemysłowych w kontekście różnorodnych form rewitalizacji; wyborze preferowanych miejsc w oparciu o ich wysoką wartość dziedzictwa kulturowego; całkowitej likwidacji miejsc o niskiej wartości dziedzictwa kulturowego.

„ Nie zapominajmy, że pochodzimy z regionu przemysłowego. To jest dla nas ważne, to właśnie czyni nas taką marką regionu „

Prowadź dialog z mieszkańcami na temat ponownego wykorzystania obiektów dziedzictwa przemysłowego

Działanie istotne dla władz regionalnych (jeśli będzie odpowiadać za dalsze procesy planowania sprawiedliwej transformacji po 2027 r.) i/lub rządu centralnego (jeśli propozycja Komisji Europejskiej dotycząca likwidacji Funduszu Sprawiedliwej Transformacji na okres programowania 2028-2034 zostanie zatwierdzona przez Parlament UE), a także dla właścicieli tych aktywów (Polskiej Grupy Górniczej S.A., Jastrzębskiej Spółki Węglowej S.A., Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A.), a także władz lokalnych polegające na: ułatwianiu dialogu władz lokalnych; prowadzeniu akcji informacyjnych w różnych mediach, zachęcaniu do aktywnej obecności w różnych formach uczestnictwa; promowaniu dziedzictwa przemysłowego (przez sztukę, architekturę, gadżety, design).

Przekształcaj obiekty dziedzictwa przemysłowego

Działanie istotne dla władz regionalnych (jeśli będzie odpowiadać za dalsze procesy planowania sprawiedliwej transformacji po 2027 r.) i/lub rządu centralnego (jeśli propozycja Komisji Europejskiej dotycząca likwidacji Funduszu Sprawiedliwej Transformacji na okres programowania 2028-2034 zostanie zatwierdzona przez Parlament UE), a także dla właścicieli tych aktywów (Polskiej Grupy Górniczej S.A., Jastrzębskiej Spółki Węglowej S.A., Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A.), a także władz lokalnych polegające na: udostępnianiu mieszkańcom wybranych terenów (pod domy kultury, ośrodki zdrowia, placówki oświatowe, przestrzenie dla młodzieży) wraz z mechanizmem wsparcia na działalność niekomercyjną lub rynkową; promowaniu nowych form wykorzystania terenów poprzemysłowych (bioróżnorodność i rekreacja, farmy fotowoltaiczne itp.); wykorzystaniu infrastruktury (po-górnictwa) do celów komercyjnych i inwestycji głównie w projekty o wysokim potencjale innowacyjnym.

EDUKACJA

Dostosowanie śląskiego systemu edukacji do regionalnych potrzeb gospodarczych jest niezbędne dla sprawiedliwej i zrównoważonej transformacji regionu. Priorytety obejmują dostosowanie programów nauczania do potrzeb rynku pracy, promowanie przedmiotów STEM i ścieżek zawodowych, wzmacnianie partnerstw międzyszkolami, uniwersytetami i pracodawcami oraz inwestowanie w infrastrukturę edukacyjną. Podejście to wspiera uczenie się przez całe życie, rozwój umiejętności oraz kompetencji społecznych i zawodowych niezbędnych do zapewnienia zarówno indywidualnych możliwości, jak i regionalnej rezyliencji gospodarczej.

Poniższe cytaty zostały udostępnione przez uczestników regionalnych laboratoriów przyszłości prowadzonych w ramach projektu Horyzont DUST ze społecznościami górniczymi.

„ Zróżnicowana i dostosowana do potrzeb rynku pracy oferta edukacyjna... ”

„ Młode talenty podniosą atrakcyjność regionu dzięki tutejszym uczelniom, które z pewnością dostosują swoje programy nauczania. ”

REKOMENDACJE DOTYCZĄCE EDUKACJI

Dostosuj kształcenie do potrzeb gospodarki i specjalizacji regionalnych

Istotne dla regionalnych uczelni: opracować kompleksowe programy edukacyjne dostosowane do potrzeb rynku pracy i pracodawców; dostosowanie programów nauczania na poziomie średnim i wyższym do specjalizacji regionalnych (np. IT, energetyka, przemysły kreatywne); promowanie dyscyplin STEM i technicznych; poprawić status kształcenia zawodowego jako realnej i niezbędnej ścieżki kariery.

Rozwijaj współpracę i partnerstwa edukacyjne

Istotne dla uczelni regionalnych: promowanie partnerstw pomiędzy uczelniami a pracodawcami (formalne umowy, staże, wspólne projekty); rozwijać współpracę międzyuczelnianą, w tym poprzez program ERASMUS; zacieśnienie współpracy szkół podstawowych i średnich oraz uczelni.

Połącz przekwalifikowania z prawdziwymi możliwościami

Istotne dla Ministerstwa Edukacji, Wojewódzkich Urzędów Pracy, Państwowej Agencji Pracy i lokalnych pracodawców: projektowanie modułów szkoleniowych dla górników i pracowników fabryk, które odpowiadają wakatom w branżach energetyka odnawialna, budownictwo, logistyka i IT. Firmy korzystające ze wsparcia UE lub państwa podpisują umowy o zatrudnieniu określonej liczby absolwentów programu.

Wzmacniaj system edukacji i infrastruktury edukacyjnej

Istotne dla władz regionalnych, władz lokalnych, Ministerstwa Edukacji oraz Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego i Nauki: utworzenie mega-universytetu w celu zwiększenia potencjału rozwojowego i dostępu do finansowania; częściowa realokacja zasobów z sektorów przemysłowych na rzecz nauki i edukacji; zapewnienie wysokiej jakości edukacji w szkołach poprzez eliminowanie deficytów w zakresie podstawowych kompetencji.

Edukuj na rzecz sprawiedliwej transformacji

Istotne dla wszystkich poziomów systemu edukacji, wraz z władzami lokalnymi i regionalnymi: utrzymanie edukacji i szkoleń zawodowych w sektorze górniczym do czasu zamknięcia kopalń; wspieranie rozwoju umiejętności interpersonalnych i kompetencji społecznych.

„ Świadomość młodych ludzi związana ze sprawiedliwą, zieloną transformacją. ”

PRZEKVALIFIKOWANIA I PODNOSZENIE KWALIFIKACJI - ZDOLNOŚCI ADAPTACYJNE

Budowa elastycznego, czyli reagującego na potrzeby rynku pracy, systemu edukacji jest kluczem do wspierania uczenia się przez całe życie i dostosowywania kariery zawodowej do zmieniającej się gospodarki Śląska. Priorytety obejmują: kompleksowe poradnictwo zawodowe na wszystkich etapach edukacji, aktywne zaangażowanie nauczycieli oraz ukierunkowane wsparcie na rzecz przekwalifikowań zawodowych. Programy edukacyjne powinny ułatwiać przechodzenie zawodowe z tradycyjnych branż do nowych, promować umiejętności cyfrowe i sztuczną inteligencję, aby wzmocnić pozycję mieszkańców w radzeniu sobie ze zmianami gospodarczymi i technologicznymi.

Poniższe cytaty zostały udostępnione przez uczestników regionalnych laboratoriów przyszłości prowadzonych w ramach projektu Horyzont DUST ze społecznościami górniczymi.

„ Nie Dolina Krzemowa, ale... rozwinięta technologicznie [...], która przyciągnie młodych ”

„ Wysoce zróżnicowane i dostępne oferty pracy i edukacji, [...] nie tylko dla studentów, ale także dla osób zmieniających branże. ”

REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZMIANY I PODNOSZENIA KWALIFIKACJI

Opracuj elastyczny i reagujący na rynek pracy system edukacji

Istotne dla wszystkich poziomów systemu edukacji, władz lokalnych i regionalnych oraz Ministerstwa Edukacji (odpowiedzialnego za szkolnictwo podstawowe i średnie): zinstytucjonalizowanie poradnictwa zawodowego na całej ścieżce edukacyjnej; stworzenie kompleksowego doradztwa zawodowego na wszystkich etapach edukacji (podstawowy, średni, wyższy) oraz w miejscu pracy. Działania powinny być zgodne z zasadą „wczesnego kształtowania spraw” i obejmować lokalne szkolenia lokalnych partnerów HR w ramach programu szkolenia trenerów prowadzonego przez profesjonalnych partnerów biznesowych HR i doradców zawodowych z prawdziwym powołaniem do tej roli; aktywne angażowanie nauczycieli szkół podstawowych w doradztwo zawodowe. Nauczyciele, którzy najlepiej znają swoich uczniów, powinni już na wczesnym etapie aktywnie angażować się w proces doradztwa zawodowego. Wsparcie zmian zawodowych w średnim wieku powinno obejmować: zapewnienie wsparcia przygotowawczego, mentalnego i budującego świadomość – adresowane do osób w wieku 40+ (począwszy od 30+), które przygotowują się do przekwalifikowania zawodowego.

Wdrażaj przekwalifikowania zawodowe pracowników w tradycyjnych gałęziach przemysłu

Istotne dla władz regionalnych i Polskiej Grupy Górniczej S.A., Jastrzębskiej Spółki Węglowej S.A.: wdrożyć program wsparcia pracowników przechodzących z górnictwa i branż okotógórnicznych do sektora obronnego, obejmujący przejściową rekompensatę za utracone dzienne wynagrodzenia; Program Dofinansowania Zakładów Likwidacji Kopalń (ZLK) – zapewnia dofinansowanie obiektów ZLK w celu stworzenia możliwości tymczasowego zatrudnienia dla górników i powiązanych z nimi przedsiębiorstw.

Wspieraj kampanie uświadamiające i szkoleniowe dotyczące sztucznej inteligencji

Istotne dla władz regionalnych i Instytutu Badawczego AI (z siedzibą w Katowicach): prowadzenie kampanii społecznych i programów szkoleniowych promujących inteligentne i bezpieczne wykorzystanie AI, pod hasłem: „Korzystaj mądrze i bądź odporny na ryzyko związane z wdrażaniem AI”.

Zapewnienie systemowego wsparcia elastyczności zawodowej

Istotne dla władz regionalnych i Polskiej Grupy Górniczej S.A., Jastrzębskiej Spółki Węglowej: władze lokalne i krajowe powinny tworzyć i promować nowe instrumenty zachęcające i aktywizujące członków społeczności górniczych w kierunku zdolności adaptacyjnych do kariery zawodowej; ustanowić „Asystenta Transformacji Społeczności” – wprowadzić i wspierać finansowo i legislacyjnie rolę lokalnego koordynatora transformacji lub mobilizatora społeczności. Osoby te, tj. aktywiści lub lokalni liderzy, wymagają systemowego wsparcia w postaci mikro-funduszy. Pomimo ich zaangażowania społecznego, pracę tę należy traktować na równi z formalnym zatrudnieniem, podobnie jak asystentów osób niepełnosprawnych.

TRANSFORMACJA ENERGETYCZNA

Zapewnienie bezpiecznej, sprawiedliwej i zrównoważonej transformacji energetycznej jest głównym priorytetem dla Śląska. Kluczowe cele to utrzymanie bezpieczeństwa energetycznego i przesyłu, przestrzeganie Umowy Społecznej w sprawie zamykania kopalń, rozbudowa lokalnych i stabilnych źródeł energii, takich jak OZE, oraz włączenie obszarów pogórnich do systemu energetycznego. Podejście to uwzględnia również kwestię ubóstwa energetycznego poprzez ukierunkowane wsparcie i kładzie nacisk na przejrzystą komunikację mającą na celu informowanie społeczności o korzyściach, możliwościach i konsekwencjach gospodarczych transformacji.

Poniższe cytaty zostały udostępnione przez uczestników regionalnych laboratoriów przyszłości prowadzonych w ramach projektu Horyzont DUST ze społecznościami górniczymi.

„ Wykorzystaj w jak największym stopniu istniejące zasoby, także infrastrukturę, szczególnie w przypadku sieci ciepłowniczych ”

„ Zdywersyfikowane źródła energii, aby uniknąć kryzysu energetycznego ”

REKOMENDACJE DOTYCZĄCE TRANSFORMACJI ENERGETYCZNEJ

Niech bezpieczeństwo energetyczne stanie się priorytetem

Istotne dla rządu centralnego (jako właściciela wszystkich kopalń węgla kamiennego i elektrowni konwencjonalnych w Polsce): zapewnienie bezpieczeństwa przesyłu energii; utrzymywanie minimalnej rezerwy strategicznej górnictwa węgla kamiennego; przeprowadzenie wielowymiarowej analizę opłacalności transformacji energetycznej.

Weź pod uwagę społeczny wymiar transformacji energetycznej

Istotne dla rządu centralnego, samorządu województwa i związków zawodowych: respektowanie Umowy Społecznej z górnictwem od 2021 r. (wygaszenie kopalń do 2049 r.); opracowanie sprawiedliwego systemu dopłat do stabilnych źródeł energii – takich jak kotły gazowe.

Rozwijaj nowe, stabilne źródła energii

Istotne dla rządu centralnego: rozbudowa lokalnych źródeł energii i magazynów energii (w tym rozwój działalności klastrowej i kooperacyjnej jako istotnego elementu bezpieczeństwa energetycznego regionu); zapewnienie stabilnych źródeł energii, w tym SMR (małe reaktory modułowe); rozszerzenie integracji systemów energetycznych i ciepłowniczych; wykorzystanie terenów pogórnicznych do celów energetycznych.

Walka z ubóstwem energetycznym

Istotne dla rządu centralnego: oferowanie dopłat do rachunków, wspieranie w procedurach i dotacje na termomodernizację.

Poinformuj obywateli o transformacji

Istotne dla rządu centralnego, samorządów regionalnych i samorządu terytorialnego: komunikowanie korzyści i szans transformacji, komunikowanie kwestie gospodarczych, w tym dostęp do węgla w polskich kopalniach.

METROPOLIZACJA

Wzmocnienie regionu metropolitalnego (metropolia katowicka) ma kluczowe znaczenie dla wspierania wzrostu gospodarczego, spójności społecznej i strategicznej konkurencyjności na Śląsku. Priorytety obejmują wzmocnienie pozycji Katowic w kraju i za granicą, zapewnienie przejrzystego zarządzania i zaangażowania społecznego oraz wspieranie kluczowych specjalizacji sektorowych, takich jak medycyna, energetyka, przemysł kreatywny, IT i cyberbezpieczeństwo.

Sprawiedliwy rozwój podkreślany jest poprzez wzmocnienie powiązań Metropolii z otaczającymi ją aglomeracjami miejskimi (bielską, częstochowską, rybnicką), tworząc policentryczny region miejski.

Poniższe cytaty zostały udostępnione przez uczestników regionalnych laboratoriów przyszłości prowadzonych w ramach projektu Horyzont DUST ze społecznościami górniczymi.

"
Rozwój usług metropolitalnych i wyrównywanie szans słabiej rozwiniętych gmin."
"

"
Transport i komunikacja to siła napędowa Metropolii... szczególnie kolej i autobusy."
"

REKOMENDACJE DOTYCZĄCE METROPOLIZACJI

Wzmocnij Metropolię

Istotne dla GZM – Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii i Miasta Katowic (jako głównego miasta Metropolii): wzmocnienie krajowej i międzynarodowej pozycji Metropolii; komunikowanie korzyści płynących z metropolizacji poprzez ukierunkowane kampanie i włączający dialog; jasne wyznaczenie obowiązków pomiędzy miastami a władzami metropolitalnymi (np. gospodarka odpadami, opieka zdrowotna, edukacja); podnoszenie świadomości społecznej na temat polityk metropolitalnych poprzez przystępne kampanie informacyjne (np. w tramwajach i autobusach); przeprowadzenie wielowymiarowej analizy opłacalności i strategicznej zasadności utworzenia mega-miasta w obszarze metropolitalnym GZM.

Rozwój policentrycznego regionu miejskiego

Wzmocnienie powiązań funkcjonalnych Metropolii z aglomeracjami rybnicką, bielską i częstochowską.

Koncentracja na specjalizacjach w ramach Metropolii

Istotne dla GZM – Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii i Miasta Katowic (jako głównego miasta Metropolii): rozwijanie doskonałości w medycynie i usługach zdrowotnych; rozwijanie sektora energetycznego, ze szczególnym uwzględnieniem odnawialnych źródeł energii (OZE); wspieranie przemysłów kreatywnych (kultura, design, media, sztuka); wspieranie branż zaawansowanych technologii informacyjnych, w tym gamingu, sztucznej inteligencji i projektowania graficznego; wspieranie rozwoju przemysłu kosmicznego; wzmocnienie zdolności i w zakresie cyberbezpieczeństwa; udoskonalenie infrastruktury i usług transportowo-logistycznych.

Zapewnij sprawiedliwą Metropolię

Istotne dla GZM – Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii i Miasta Katowic (jako miasta głównego - rdzenia Metropolii): zapewnienie sprawiedliwego podziału środków finansowych pomiędzy miastami składowymi; promowanie sprawiedliwego rozwoju rynku pracy w całej Metropolii; zintegrowanie regionalne, lokalne i sektorowe ram strategicznych; tworzenie zachęt inwestycyjnych dla terenów poprzemysłowych (m.in. ulgi podatkowe, usprawnienie administracji, powiązania z KSSE); poprawa połączeń drogowych i kolejowych w obrębie Metropolii oraz z otaczającymi ją regionami; tworzenie stref ekonomicznych i stymulowanie rozwoju w słabo rozwiniętych gminach; wspieranie współpracy między zainteresowanymi stronami zajmującymi się mieszkalnictwem socjalnym na rzecz sprawiedliwego rozwoju mieszkalnictwa.

PRZYSZŁOŚĆ WG SPOŁECZNOŚCI I POLITYK: WIZUALIZACJA ROZBIEŻNYCH ŚCIEŻEK

Podczas czytania tej sekcji zalecamy rozłożenie plakatu, aby zapoznać się z grafiką w kontekście.

Prawdopodobna przyszłość

Prawdopodobna przyszłość odzwierciedla oczekiwania społeczności, jeśli obecne trendy będą kontynuowane bez większych interwencji. Grupy uczestniczące w RFLL zwróciły uwagę na cztery tematy: (a) powolna transformacja energetyczna gospodarki regionu wraz z niezadowolającym zróżnicowaniem gospodarki regionalnej, (b) utrata specyfiki i tożsamości regionu, (c) oferta edukacyjna niedostosowana do potrzeb zmieniającego się rynku pracy, (d) negatywne skutki społeczne transformacji energetycznej. Poszczególne grupy różnie postrzegały tematykę. Górnicy podkreślali przykładowo znaczenie utrzymania Umowy Społecznej, częściowej modernizacji przemysłu i rynkowych inwestycji przedsiębiorstw. Seniorzy kładli nacisk na impulsy zewnętrzne (fundusze UE). Strach przed utratą tożsamości regionu jest szczególnie widoczny w wypowiedziach młodych ludzi. Negatywne skutki społeczne najczęściej wymieniali seniorzy. Według nich transformacja energetyczna dotknie zwłaszcza małe gminy i pogłębi problemy demograficzne.

Preferowana przyszłość

Natomiast preferowana przyszłość odzwierciedla aspiracje społeczności wobec regionu śląskiego. We wszystkich grupach wyróżniają się cztery priorytety:

1. Dobrze rozwinięta edukacja.
2. Udana transformacja energetyczna zapewniająca zarówno bezpieczeństwo energetyczne, jak i różnorodność gospodarczą.
3. Rozwiązania oparte na technologii: Dokumenty strategiczne podkreślają innowacje, cyfryzację i automatyzację jako czynniki napędzające transformację, ale mniejszy nacisk kładzie się na sprawiedliwość społeczną i świadczenie usług.
4. Poprawa warunków życia w subregionie katowickim.

Młodzi ludzie, seniorzy i górnicy kładli duży nacisk na edukację, choć z różnych perspektyw: górnicy podkreślali potrzebę rozwijania nowych kompetencji, seniorzy opowiadali się za praktycznymi kierunkami studiów, a młodzież kładła nacisk na dostosowanie programów edukacyjnych do potrzeb nowej gospodarki. Członkowie społeczności i przedstawiciele instytucji skupili się na transformacji energetycznej, ponownie z różnych punktów widzenia: seniorzy wskazali na możliwości wykorzystania zasobów wody i metanu z zamkniętych kopalń, a młodzież i instytucje podkreślały znaczenie bezpieczeństwa energetycznego. Różnorodne były także wizje warunków życia. Górnicy priorytetowo traktowali wpływ lokalny przychodzących gałęzi przemysłu, a także wysokiej jakości mieszkalnictwo i rekreację. Seniorzy podkreślali integrację Metropolii w jedno „mega-miasto”, natomiast młodzież postrzegała atrakcyjne warunki życia z ogólnym sukcesem transformacji

Nadzieje te z mocą wyrażają sami członkowie społeczności:

„ Nie zapominajmy, że pochodzimy z regionu przemysłowego, to jest dla nas ważne! ”

„ Potrzebujemy zróżnicowanej i dostosowanej do potrzeb oferty edukacyjnej, aby sprostać potrzebom rynku pracy i włączyć się do nowej gospodarki. ”

„ Rozwój usług metropolitalnych i wyrównywanie szans słabiej rozwiniętych gmin ”

„ Dywersyfikuj źródła energii, aby uniknąć ubóstwa energetycznego. ”

Przyszłość polityki

Jednym z rezultatów pierwszych etapów laboratoriów przyszłości jest mapowanie polityk transformacji w kierunku zrównoważonego rozwoju. Polityki zostały zidentyfikowane na podstawie ich szczególnego znaczenia dla transformacji środowiskowej, lub skupienia się na kwestiach regionalnych i lokalnych, takich jak dokumenty dotyczące rozwoju regionalnego. W RFLI opracowano mapę tego rodzaju polityk. Obejmują one instrumenty na szczeblu krajowym, takie jak Krajowa Plan na rzecz Energii i Klimatu oraz Umowa Społeczna; polityki regionalne, takie jak Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego i Terytorialny Plan Sprawiedliwej Transformacji Województwa Śląskiego; strategię lokalną z Katowic, Rudy Śląskiej, Mysłowic, Chorzowa i Siemianowic; oraz inicjatywy na poziomie metropolitalnym, tj. Strategia Rozwoju Metropolii Górnośląsko-Zagłębiowskiej (GZM).

Pełna lista polityk znajduje się w załączniku.

W porównaniu z przyszłością pożądaną przez społeczność górniczą, dokumenty strategiczne przedstawiają przyszłość bardziej skupioną na przemyśle i przemianach społecznych, a także postępie technicznym.

Na podstawie dokumentów strategicznych zidentyfikowano kilka kluczowych obszarów. Należą do nich zielony wzrost i przejście na gospodarkę niskoemisyjną; zmiany demograficzne spowodowane odpływem młodzieży; systemy transportowe i łączność w skali lokalnej, regionalnej i międzynarodowej; oraz (metropolitalna) struktura osadnicza. W politykach zwraca się także uwagę na kwestie ważne dla społeczności, takie jak zdrowie i dobre samopoczucie oraz zaangażowanie i wiedza obywatelska. Jednak pogląd społeczności górniczych na te kwestie jest znacznie szerszy i bardziej szczegółowy.

Kapitały terytorialne

Na podstawie polityk zidentyfikowano kilka budzących obawy aspektów i stworzono listę „kapitałów terytorialnych” (TC). Poniższe tabele przedstawiają kluczowe kapitały terytorialne zidentyfikowane w perspektywach polityki i umieszczają je obok kapitałów terytorialnych wymienianych przez społeczność górniczą. To zestawienie podkreśla, w jaki sposób zarówno

polityka, jak i perspektywa lokalna łączą się z podstawowymi atutami i wyzwaniem regionu.

Kapitał naturalny

Perspektywa polityczna

Różnorodność biologiczna, np. na obszarach Natura 2000 i w lasach	Zasoby wodne i zarządzanie nimi
---	---------------------------------

Perspektywa społeczności

Efekty zewnętrzne środowiskowe i zanieczyszczenie	Zarządzanie zasobami naturalnymi
Regeneracja gruntów	

Kapitał ekonomiczny

Perspektywa polityczna

Rozwój sektora energetycznego	Dywersyfikacja i konwersja gospodarcza
Zielony wzrost i przejście na gospodarkę niskoemisyjną	(Nowe) usługi i branże, np. usługi zdrowotne i kulturalne

Perspektywa społeczności

Dywersyfikacja i konwersja gospodarcza

Kapitał środowiskowa zabudowanego

Perspektywa polityczna	
Struktura osadnicza	Czynniki instytucjonalne w środowisku zabudowanym, np. rynek nieruchomości
Życie kulturalne, obiekty i usługi	

Perspektywa społeczności
Miejsca wydobycia

Kapitał ludzki

Perspektywa polityczna	
Zmiana demograficzna	Praktyki kulturowe (sposób życia) i przynależność etniczna
Zaangażowanie obywatelskie i wiedza	

Perspektywa społeczności	
(Przyszłe) prace, umiejętności i kompetencje	Lokalna społeczność i organizacje obywatelskie
Jakość instytucji publicznych i zaufanie	Życie rodzinne i społeczne
Praktyki kulturowe (sposób życia) i tradycje	

Kapitał infrastrukturalny

Perspektywa polityczna	
Zielony wzrost i infrastruktura przemysłowa, np. uzdatnianie wody	Systemy transportowe i łączność lokalna, regionalna i międzynarodowa
Infrastruktura cyfrowa	

Perspektywa społeczności
Infrastruktura energii (odnawialnej)

PRZYGOTOWANIE STWIERDZEŃ – ROZRUSZNIKÓW DYSKUSJI PRZEZ SPOŁECZNOŚCI GÓRNICZE

Po sporządzeniu mapy przyszłości polityk i społeczności górniczych porównano obie perspektywy. Porównanie to dostarczyło szczegółowych wniosków, w jaki sposób obawy społeczności górniczych pokrywają się, odbiegają od lub uzupełniają zakres istniejących polityk transformacji w kierunku zrównoważonego rozwoju. Na podstawie tych spostrzeżeń przygotowano serię stwierdzeń, tzw. „rozzruszników dyskusji”, aby uchwycić kluczowe obszary porozumienia i napięcia i poddać je dalszej debacie publicznej z wykorzystaniem badania opinii społecznej, tzw. Transformatorium (Pol.is)

Spostrzeżenia wynikające z RFLI dotyczące aspektów, w których członkowie społeczności górniczej i decydenci mieli odmienne poglądy, zostały przekształcone w stwierdzenia (rozzruszniki dyskusji) przeznaczone do publicznej dyskusji. Przykłady tego typu stwierdzeń obejmują:

“ Rewitalizacja terenów po przemysłowych przydziale społeczności lokalnej jest konieczna, ponieważ lepiej odpowiada potrzebom społecznym. ”

“ Szczególnie chronione powinny być miejsca pracy dla osób po 40. roku życia ”

Pełna lista oświadczeń znajduje się w załączniku.

Należy zauważyć, że pewne kwestie podkreślano w perspektywach politycznych, ale nie w dyskusjach społecznych i odwrotnie. Na przykład zarówno społeczności górnicze, jak i dokumenty strategiczne podkreśliły znaczenie uniwersytetów, co znalazło odzwierciedlenie we wspólnym stwierdzeniu – rozzruszniku dyskusji:

“ Uczelnie powinny tworzyć programy edukacyjne odpowiadające potrzebom przyszłości. ”

Dla kontrastu to stwierdzenie poniżej jest wynikiem dyskusji społecznej górniczej, a nie została poruszona w dokumentach polityk (z wyjątkiem Umowy Społecznej)

“ Transformacja energetyczna w Śląsku powinna być stopniowa i ewolucyjna – tradycyjne gałęzie przemysłu powinny być wycofywane w ”

BADANIE OPINII SPOŁECZNOŚCI REGIONU

Pięć faktów na temat badania opinii społecznej Transformatorium - Pol.is na Śląsku.

1. Całkowita liczba uczestników: w badaniu on-line wzięto udział 558 osób.
2. Stwierdzenia – rozruszniki dyskusji: 30 stwierdzeń zostało sformułowanych na podstawie dyskusji w ramach RFLL ze społecznościami górniczymi.
3. Dodatkowe stwierdzenia: w trakcie badania opinii społecznej on-line jego uczestnicy stworzyli 15 dodatkowych stwierdzeń.
4. Całkowita liczba ocenionych stwierdzeń: łącznie 45.
5. Całkowita liczba oddanych głosów podczas badania on-line: oddano 18 568 głosów. Obejmuje to wszystkie odpowiedzi typu: zgadzam się; nie zgadzam się; nie mam zdania i pokazuje jak aktywnie uczestnicy badania społecznego zaangażowali się w materiał wypracowany w laboratorium przyszłości.

Na końcowych etapach RFLL rozruszniki dyskusji wygenerowane przez społeczności górnicze zostały poddane pod dyskusję publiczną za pośrednictwem badania opinii społecznej Transformatorium (platforma Pol.is) w województwie śląskim. Celem było zebranie szerszej opinii publicznej na kluczowe tematy poruszane w RFLL.

Wyniki Transformatorium dostarczają informacji o tym, które kwestie wzbudziły największe zaangażowanie, gdzie istnieje konsensus, a gdzie opinie były rozbieżne. Uczestnicy badania byli zgodni co do niektórych stwierdzeń, inne zaś wywoływały podziały. Wyraźne grupy opinii utworzyły się wokół stwierdzeń takich jak:

- » **Energia pozyskiwana z odnawialnych źródeł energii zapewni stabilność sieci i bezpieczeństwo energetyczne.**
- » **Śląsk traci metropolitalny fundament – czas za akceptować zmianę i walczyć o lepszą jakość życia, zamiast gonić za utraconą wielkością.**

Chociaż niektóre oświadczenia wywołały znaczącą interakcję i liczbę głosów, innym poświęcono ograniczoną uwagę, co sugeruje, że nie wszystkie kwestie spotkały się z równym oddźwiękiem z szerszą opinią publiczną.

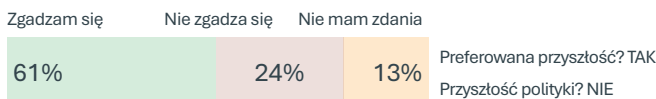
Tabela Transformatorium (Pol.is) na prawej stronie ilustruje stwierdzenia konsensusowe (duże podobieństwo opinii) i zawiera poziomy zgodności dla każdego z nich.

Stwierdzenia – rozruszniki dyskusji – zgodne w opinii społecznej

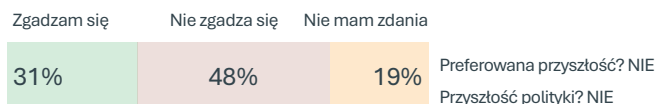
Rewitalizacja terenów poprzemysłowych na Śląsku bez konsultacji ze społecznością ma sens, bo jest bardziej efektywna.

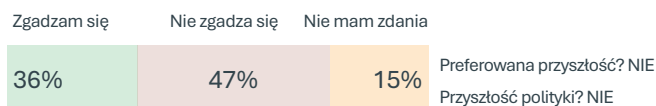
Rewitalizacja terenów poprzemysłowych na Śląsku musi być prowadzona z udziałem lokalnej

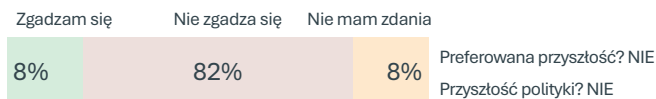
Dziedzictwo przemysłowe utrudnia rozwój Śląska.

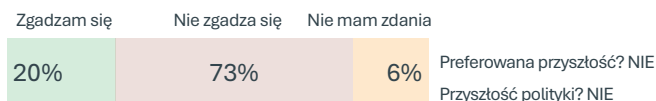
Lepiej byłoby zburzyć stare obiekty poprzemysłowe na Śląsku i zacząć wszystko od nowa.

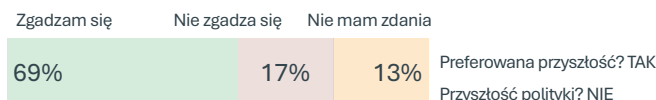
Tylko wiedza zdobyta na uniwersytetach jest przydatna w praktyce.

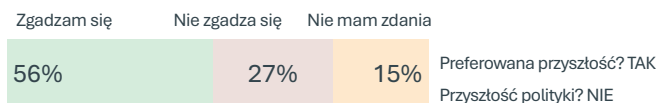
Sztuczna inteligencja nie zmieni rynku pracy.

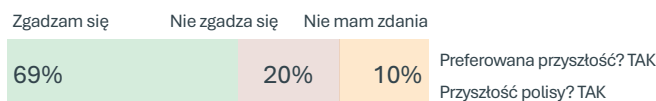
Pomoc ze strony miasta, regionu i państwa jest nieodzowna, gdy społeczność musi dostosować się do zmian.

Transformacja energetyczna na Śląsku musi mieć charakter długoterminowy, a wygaszanie tradycyjnych gałęzi przemysłu musi odbywać się w sposób zrównoważony.

Uczelnie powinny tworzyć programy studiów dostosowane do rynku pracy.

REGIONALNE LABORATORIA PRZYSZŁOŚCI: PROCES KROK PO KROKU

Regionalne Laboratoria Przyszłości - Regional Future Literacy Labs (RFLL) przeprowadzono w czterech regionach studiów przypadku: Norrbotten (Szwecja), Łużyce (Niemcy), Stara Zagora (Bułgaria) i Podregion Katowicki (Polska). W każdym regionie zaangażowana była odrębna społeczność będące w transformacji. Każde laboratorium polegało na wykonaniu następujących kroków:

1. Etap przygotowawczy: Zmapowano wpływ lokalnych, regionalnych, krajowych i unijnych polityk transformacji w kierunku zrównoważonego rozwoju.
2. Pierwsze warsztaty: Społeczności, osoby planujące polityki i decyzje spotkali się na wstępnych warsztatach RFLL, aby omówić przewidywany wpływ transformacji i kształtowania polityki dotyczącej transformacji na społeczność. Na zakończenie warsztatów społeczności zdecydowały o zakresie dalszych prac w ramach RFLL.
3. Drugie warsztaty: Członkowie społeczności sformułowali prawdopodobną i preferowaną przyszłość w odniesieniu do transformacji w kierunku zrównoważonego rozwoju swoich regionów.
4. Analiza przyszłości: Analiza rozmów umożliwiła wizualizację przyszłości, której społeczności oczekują, że się wydarzy – określanej jako prawdopodobna przyszłość – a także przyszłości, którą wolą – nazywaną przyszłością preferowaną.
5. Porównanie polityk transformacji: Porównanie przyszłości sformułowanych przez społeczności i polityk transformacji dostarczyło wglądu w opinie i stanowiska społeczności na temat kształtowania polityki na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i unijnym.
6. Trzecie warsztaty: Społeczności przekształciły te stanowiska w deklaracje polityczne (stwierdzenia – rozruszniki dyskusji).
7. Debata publiczna: Deklaracje polityczne (stwierdzenia) zostały następnie poddane debacie publicznej w każdym regionie objętym studium przypadku. Narzędzie e-demokracja Pol.is (Transformatorium) umożliwiło społeczeństwu głosowanie i komentowanie stwierdzeń (rozruszników dyskusji).
8. Czwarte warsztaty: Podczas końcowych warsztatów RFLL społeczności przełożyły wyniki wcześniejszych kroków na praktyczne rekomendacje dla polityki transformacji i dla decydentów na różnych poziomach władzy.

NAKREŚLENIE KONTEKSTU

Dlaczego transformacja dla zrównoważonego rozwoju kierowana przez społeczność jest ważna?

Transformacja w kierunku zrównoważonego rozwoju obejmuje głębokie zmiany społeczno-gospodarcze, które wpływają na społeczności w zróżnicowany i nierówny sposób w całej Europie. Transformacje te mogą wiązać się zarówno z szansami, jak i wyzwaniem, szczególnie w regionach o wolniejszym wzroście gospodarczym i zaszczościach strukturalnych. Aby przemiany były sprawiedliwe i skuteczne, należy je zaplanować w oparciu o kształtowanie polityki ukierunkowanej na konkretne miejsce i kierowanej przez społeczność. Takie podejście wzmacnia pozycję obywateli, zwiększa świadomość i buduje rezyliencję. Aktywne zaangażowanie obywateli gwarantuje, że polityki są odpowiedzialne, włączające i dostosowane do potrzeb lokalnych – zwłaszcza grup niedostatecznie reprezentowanych.

Jaki jest obecny stan transformacji dla zrównoważonego rozwoju na Śląsku?

Ze względu na opóźnienia w dostępie do Funduszu Sprawiedliwej Transformacji wiele projektów transformacji w regionie dopiero się pojawia, gdyż są jeszcze na etapie szczegółowego planowania. Samorządy i firmy dopiero teraz przygotowują dokumentację, rozpoczynają inwestycje i organizują spotkania konsultacyjne z mieszkańcami. Jednak początkowe sygnały ze strony Komisji Europejskiej, mówiące o możliwej rezygnacji z Mechanizmu Sprawiedliwej Transformacji w kolejnym okresie programowania (2028–2034), studzą ten powoli wzrastający entuzjizm związany z zauważeniem Śląska w politykach transformacji 2021-2027.

Dlaczego społeczności górnicze są mniej zaangażowane w transformację Śląska?

Społeczności górnicze wniosły bardzo ograniczony wkład w programowanie Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Województwa Śląskiego. Po pierwsze wynika to ze skupienia wysiłków tego środowiska na dokumencie sektorowym jakim jest Umowa Społeczna, po drugie z zasady pomocy publicznej, która znacząco ogranicza wsparcie z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji dużych przedsiębiorstw obciążonych aktywami węglowymi, czyli zarówno dużych przedsiębiorstw górniczych, jak i samych górników. Tym samym grupa ta jest w dużym stopniu wyłączona ze wsparcia finansowego (tj. Funduszu Sprawiedliwej Transformacji).

Ponadto, Umowa Społeczna (określająca harmonogram wygaszania kopalń i dekarbonizacji) w dalszym ciągu nie została notyfikowana przez Komisję Europejską (Umowa Społeczna została podpisana w 2021 r.). Naraża to grupę na ryzyko geograficznego niezadowolenia.

PROJEKT DUST W RAMACH HORYZONT EUROPA I REGIONALNE LABORATORIA PRZYSZŁOŚCI

Projekt DUST, finansowany w ramach programu „Horyzont Europa”, ma na celu demokratyzację reakcji terytorialnych na transformację w kierunku zrównoważonego rozwoju poprzez zwiększenie udziału i zaufania obywateli. Za pośrednictwem Regional Future Literacy Labs projekt wspiera włączający, terytorialny dialog między obywatelami a decydentami w regionach w których transformacja może wywoływać szczególnie negatywne skutki.

Laboratoria mają ośmioetapową strukturę i wykorzystują zarówno warsztaty stacjonarne, jak i cyfrowe narzędzie angażujące Pol.is (Transformatorium).

Laboratoria przyszłości pomagają obywatelom wyobrazić sobie przyszłość i przygotowywać się na nią, zwiększając ich zdolność do adaptacji. Celem laboratoriów przyszłości jest:

Podnoszenie
świadomości na
temat wpływu
lokalnej polityki

Zapewnij forum do
wyrażania nadziei i
obaw

Budowanie
zaufania
między
obywatelami a
instytucjami

Zintegruj
lokalną wiedzę
z polityką

Promowanie proaktywnego
zaangażowania obywateli we
współtworzenie polityki

ZAŁĄCZNIK

Pełna lista analizowanych polityk

- » Miasto Katowice. (2023). Strategia rozwoju miasta Katowice 2030 (projekt do konsultacji ustawowych) [City of Katowice development strategy 2030 (draft for statutory consultation)]. Katowice.
- » Sejmik Województwa Łódzkiego. (2021). Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 [Development strategy of the Lodzkie Region 2030]. Łódź.
- » Sejmik Województwa Śląskiego. (2020). Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” [Development strategy of the Silesian Voivodeship “Silesia 2030”]. Katowice.
- » Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego. (2022). Terytorialny Plan Sprawiedliwej Transformacji Województwa Śląskiego 2030 [Territorial Just Transition Plan of the Silesian Voivodeship 2030]. Katowice.

Pełna lista stwierdzeń – rozruszników dyskusji

Dziedzictwo przemysłowe

- » Rewitalizacja terenów zdegradowanych na Śląsku bez konsultacji społecznych ma sens, bo jest skuteczniejsza..
- » Rewitalizacja terenów zdegradowanych na Śląsku musi angażować społeczność lokalną.
» Dziedzictwo przemysłowe motorem rozwoju Śląska.
- » Dziedzictwo przemysłowe utrudnia rozwój Śląska.
- » Lepiej zburzyć starą zabudowę poprzemysłową na Śląsku i zacząć wszystko od nowa.
- » Lepiej finansować remonty i konserwację

starych budynków poprzemysłowych, będących świadkami przemysłowej przeszłości Śląska.

Edukacja

- » Uczelnie muszą tworzyć programy edukacyjne odpowiadające wyłącznie przyszłym potrzebom i przemianom Śląska.
- » Tylko wiedza zdobyta nauczelnich jest przydatna w praktyce.
- » Śląsk ma potencjał, by zyskać uznanie dzięki renomowanym uczelniom, tak jak Dolina Krzemowa znana jest z technologii.
- » Uczelnie nie będą odgrywać znaczącej roli w budowaniu śląskiej marki.

Praca i przekwalifikowanie

- » Perspektywy pracy na Śląsku poprawią się z uwzględnieniem rosnącego potencjału regionu – młodzi ludzie będą zainteresowani pobytem lub powrotem.
- » Młodzi ludzie będą mogli znaleźć lepszą pracę i lepsze życie w innych regionach lub za granicą.
- » Zmiana kariery w wieku 40 lat+ będzie nową koniecznością w życiu. » Szczególnie chronione powinny być miejsca pracy dla osób po 40. roku życia+.
- » Zastosowanie sztucznej inteligencji wyeliminuje rutynowe zadania w pracy.
- » Sztuczna inteligencja nie spowoduje znaczących zmian na rynkach pracy.
- » Do zainicjowania i wdrożenia zmian wystarczy determinacja zwykłych ludzi.
- » Pomoc miasta, regionu, państwa jest niezbędna, gdy społeczność angażuje się w adaptację do zmian.

Transformacja energetyczna

- » Transformacja energetyczna na Śląsku musi być radykalna, aby stworzyć nowy wizerunek regionu.
 - » Transformacja energetyczna na Śląsku musi mieć charakter długoterminowy, gdyż tradycyjne gałęzie przemysłu muszą być wycofywane w sposób zrównoważony.
 - » Finansowanie i wsparcie transformacji energetycznej jest dostępne i rozdzielane w sposób sprawiedliwy, dzięki czemu każdyna Śląsku dotknięty zmianami w górnictwie i przemyśle tradycyjnym otrzyma odpowiednią pomoc.
 - » Fundusze i wsparcie na transformację nie są łatwo dostępne i nie dotyczą wszystkich na Śląsku, którzy doświadczają kosztów gaszenia górnictwa i innych tradycyjnych gałęzi przemysłu.
 - » Energia odnawialna w połączeniu z wykorzystaniem infrastruktury przemysłowej (pogórnicznej) zapewni bezpieczeństwo energetyczne.
 - » Energia ze źródeł odnawialnych nie zapewni bezpieczeństwa energetycznego.
- » Śląsk ma jasną wizję rozwoju i zrównoważonej transformacji po wycofywaniu się z przemysłu ciężkiego.
 - » Brakuje całościowej wizji rozwoju i transformacji Śląska po wygaśnięciu górnictwa.

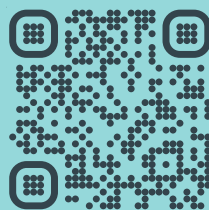
Metropolizacja

- » Razem miasta GZM mogą być silniejsze w swojej transformacji jako mega-miasto, nie tracąc przy tym swojej tożsamości.
- » Utworzenie jednego silnego miasta z miast tworzących GZM nie przyspieszy transformacji i nie wzmocni tożsamości regionalnej.
- » Do rozwoju i transformacji miast tworzących GZM potrzebne są jedynie nowe inwestycje publiczne (przedszkola, szkoły, place zabaw, komunikacja miejska itp.).
- » Tylko inwestycje biznesowe są generatorem

DUST

Democratising
Just
Sustainability
Transitions

Zeskanuj kod QR,
aby dowiedzieć się
więcej o naszym
projekcie!

Wizja podregionu katowickiego i Śląska w świetle polityki regionalnej

A vision for the Katowicki subregion & Silesia according to regional policy

Obawy i nadzieje społeczności górniczej podregionu katowickiego i Śląska

A mining community's fears & dreams of the Katowicki subregion & Silesia

Przyszłość podregionu katowickiego i Śląska oczami społeczności górniczej

A mining community's preferred future for the Katowicki subregion & Silesia

Projekt ten otrzymał dofinansowanie z programu badań naukowych i innowacji Horyzont Europa Unii Europejskiej na podstawie umowy o dotację nr 101094869.

DUST

Democratising
Just
Sustainability
Transitions

Grafika przyszłości: 00ZE architects & urbanists.
przy wsparciu Małgorzata Rybak, Delft University of Technology.